

15. Экономика труда: учебник / под ред. проф. П.Э. Шлендера и проф. Ю.П. Кокина. – М.: Юристъ, 2002. – С. 203–271.

16. Янковий Р.В. Шляхи підвищення продуктивності та результативності праці на підприємстві [Електронний ресурс] / Р.В. Янковий, Т.С. Харченко // Економіка: реалії часу: науковий журнал. – 2013. – № 1 (6). – С. 23–26. – Режим доступу до журн.: <http://economics.opu.ua/files/archive/2013/n1.html>

References

1. Buts Yu., (2007), Labor Efficiency on Coal Mines: monograph, Donetsk, National Mining University, 156 p.
2. Grishnova O., (2004), Labor Economics and Socio–Labor Relations: Textbook, Kiev, Knowledge, 535 p.
3. Cachan Ye., (2008), Economics of Labor and Social–Labor Relations: Teachers. manual, Kiev, Knowledge, 407 p.
4. Kulikov G., (2008), Ways to regulate wages in Ukraine, Work and salary, № 29, pp. 4–6.
5. Semikina M., (2010), Labor productivity: measurement methodology, preconditions for growth, Scientific works of the Kirovohrad National Technical University, Economic sciences, № 17, pp. 457–463.
6. Statistical Yearbook of Ukraine for 2017, State Statistics Committee, Kiev, State Enterprise «Information and Analytical Agency», (2018), 540 p.
7. Sink D., (1989), Performance Management: Planning, Measuring, and, Monitoring and Enhancing, Moscow, Progress, 532 p.
8. Makarovich V., (2014) Labor productivity as a quintessence of labor efficiency [Text], Scientific herald of Uzhgorod University, Series, Economics Uzhhorod, Publishing House UzhNU «Goverla», № 2 (43), P. 58–62.
9. Masalab R., (2003), Use of indicators of labor productivity in management of economic activity of the

enterprise, the dissertation author's abstract for the degree of candidate of economic sciences, specialty 08.06.01 «Economics, organization and management of enterprises», Donetsk, 20 p.

10. McConnell, K., Bru L., (1993), Economy: Principles, Problems and Policies, Translation. from English. – Kiev, Hagar–Demos, 785 p.

Дані про автора

Шабранська Наталя Ігорівна,

к.е.н, с.н.с, провідний науковий співробітник відділу модернізації механізмів управління економікою Державний науково–дослідний інститут інформатизації та моделювання економіки Міністерство економічного розвитку і торгівлі України

e-mail: tasha.stanker@gmail.com

Данные об авторе

Шабранская Наталия Игоревна,

к.э.н., с.н.с, ведущий научный сотрудник отдела модернизации механизмов управления экономикой Государственный научно–исследовательский институт информатизации и моделирования экономики Министерство экономического развития и торговли Украины

e-mail: tasha.stanker@gmail.com

Information about the author

Nataliia Shabranska,

Ph.D., Senior Researcher, Leading Researcher, Department of Modernization of Economic Management Mechanisms and State Research Institute of Informatization and Modeling of the Economy Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine

e-mail: tasha.stanker@gmail.com

УДК 330.341:332.012.334:33.06:005.591.1–048.78

DOI 10.5281/zenodo.2556256

ВАЖИНСЬКИЙ Ф.А.,
КОЛОДІЙЧУК А.В.

Шляхи покращення фінансового забезпечення розвитку територіальних громад

Предметом дослідження є напрямки удосконалення фінансового забезпечення розвитку територіальних громад.

Метою дослідження є визначення джерел фінансового забезпечення розвитку територіальних громад.

Методи дослідження. У роботі використані діалектичний метод наукового пізнання, метод аналізу і синтезу, порівняльний метод, метод узагальнення даних.

Результати роботи. У статті розглянуто проблеми розвитку сільських територій, визначено принципові засади й умови функціонування територіальної громади. Запропоновано застосування трьох джерел фінансування розвитку територіальних громад: державний бюджет, місцевий бюджет, фонд розвитку сільських територій та зазначено конкретні напрями використання кожного із вказаних джерел.

Висновки. Результатами проведеного дослідження стали наступні висновки: для формування і реалізації заходів щодо розвитку територіальних громад запропоновано застосування трьох джерел фінансування: державний бюджет, місцевий бюджет, фонд розвитку сільських територій та конкретні напрями використання кожного із вказаних джерел.

Ключові слова: фінансові ресурси, територіальна громада, реформування, сільські території, місцеве самоврядування, державний бюджет, місцевий бюджет, фонд розвитку сільських територій.

ВАЖИНСКИЙ Ф.А.,
КОЛОДИЙЧУК А.В.

Пути улучшения финансового обеспечения развития территориальных общин

Предметом исследования являются направления совершенствования финансового обеспечения развития территориальных общин.

Целью исследования является определение источников финансового обеспечения развития территориальных общин.

Методы исследования. В работе использованы диалектический метод научного познания, метод анализа и синтеза, сравнительный метод, метод обобщения данных.

Результаты работы. В статье рассмотрены проблемы развития сельских территорий, определены принципиальные основы и условия функционирования территориальной общины. Предложено применение трех источников финансирования развития территориальных общин: государственный бюджет, местный бюджет, фонд развития сельских территорий и указаны конкретные направления использования каждого из указанных источников.

Выводы. Результатами проведенного исследования стали следующие выводы: для формирования и реализации мероприятий по развитию территориальных общин предложено применение трех источников финансирования: государственный бюджет, местный бюджет, фонд развития сельских территорий и конкретные направления использования каждого из указанных источников.

Ключевые слова: финансовые ресурсы, территориальная община, реформирование, сельские территории, местное самоуправление, государственный бюджет, местный бюджет, фонд развития сельских территорий.

VAZHYN'SKYY F.A.,
KOLODIYCHUK A.V.

Ways of improving financial support for the development of territorial communities

The subject of the study is directions for improving financial support for the development of territorial communities.

The purpose of the study is to determine the sources of financial support for the development of territorial communities.

Research methods. In this work the dialectical method of scientific knowledge, the method of analysis and synthesis, the comparative method, the method of data generalization are used.

Results of work. The article deals with the problems of the development of rural territories, defines the fundamental principles and conditions for the functioning of the territorial community. The use of three sources of financing for the development of territorial communities is proposed: state budget, local budget, rural development fund and specific directions of use of each of the mentioned sources.

Conclusions. *The results of the conducted study resulted in the following conclusions: for the formation and implementation of measures for the development of territorial communities, it was proposed to use three sources of funding: the state budget, local budget, rural development fund and specific directions of use of each of these sources.*

Keywords: *financial resources, territorial community, reforming, rural territories, local self-government, state budget, local budget, rural development fund.*

Постановка проблеми. Суттєві трансформації, яких потребує система державного управління розвитком сільських територій в нашій державі, вкрай складний соціально-економічний стан більшості сільських територій, поширення тенденцій до їх занепаду, зuboжіння значної частини сільського населення вимагають істотних змін у економічному забезпеченні реалізації процесу державного управління розвитком сільських територій. Потребують активізації процеси проведення адміністративно-територіальної реформи, яка б передбачала реформу місцевого самоуправління та територіальну реформу. Не вирішені питання наділення місцевих громад достатніми фінансовими ресурсами для вирішення поточних проблем.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблемам фінансового забезпечення повноважень місцевої влади надається певна увага. Відомими є праці вчених І. Вахович, З. Герасимчук, О. Гончаренка, Б. Данилишина, Я. Казюк, В. Симоненка, І. Ткачука та ін. Однак питання формування і використання фінансових ресурсів забезпечення діяльності територіальних громад залишається недостатньо висвітленим і потребує подальших досліджень.

Мета статті – визначення джерел фінансового забезпечення розвитку територіальних громад.

Виклад основного матеріалу. На сучасному етапі для сільських територій нашої держави характерним є глибокий занепад у всіх сферах життєдіяльності. Внаслідок затяжної кризи в агропромисловому виробництві економічне становище села та рівень життя сільських жителів є вкрай низьким. Загострилися такі соціальні проблеми села, як безробіття, бідність, вимушена трудова міграція, занепад соціальної інфраструктури, демографічна криза, деградація сільської поселенської мережі тощо. Основними причинами цього є відсутність системності та комплексності при здійсненні аграрної реформи, ігнорування владою необхідності прогресивних змін в управлінні розвитком сільських територій. Впроваджуючи європейську практику місцевого самоврядування,

місцева громада повинна мати в своєму розпорядженні всі наявні на її території землі. Громаду слід наділити максимальним обсягом повноважень та функцій, що дозволить їй вирішувати більшість проблемних питань території.

На сьогодні на місцевому рівні системи управління розвитком сільських територій існують серйозні проблеми. В першу чергу це пов'язано з незрілістю інституту місцевого самоврядування в Україні, нечіткістю законодавства в сфері компетенції і повноважень місцевих органів державної влади та органів місцевого самоврядування, відсутністю економічного підґрунтя для їх реалізації.

Як зазначає І. Вахович, сільські території, управління ними, можуть мати три варіанти подальшого розвитку:

- посилення сформованих тенденцій – подальша комерціалізація сільськогосподарського виробництва, поширення надвеликих господарських утворень з їх низькою соціальною й екологічною відповідальністю, консервація сільської економіки та інститутів сільського розвитку;
- посилення державної підтримки розвитку сільського господарства та соціальної інфраструктури – здійснення окремих соціально-економічних і екологічних заходів, а також диверсифікація сільської економіки;
- створення умов для розвитку сільських територій, сільських, селищних громад як рушійної сили розбудови суспільних відносин, формування конкурентоспроможного багатогалузевого і багатокладного сільського господарства, диверсифікація сільської економіки, сприятливих агроландшафтів [1, 35–36].

Запорука успішної життєдіяльності і розвитку сільських територій у перспективі вбачається в значному зростанні ролі і можливостей територіальних громад самостійно вирішувати питання розвитку власних територій. Найголовнішими, принциповими засадами й умовами функціонування територіальної громади ми вважаємо: 1) затвердження статусу територіально-адміністративної одиниці як первинної лан-

СОЦІАЛЬНО–ТРУДОВІ ПРОБЛЕМИ

ки адміністративного устрою унітарної держави; 2) закріплення за територіальною громадою меж визначеної цілісної території. Включення до закріпленої за місцевою громадою території із землями, лісовими масивами, водними об'єктами незалежно від форм власності і підпорядкованості є основою майбутньої раціональної територіальної організації влади; 3) затвердження права спільної власності територіальної громади на соціальні, господарські об'єкти, землі, угіддя, потрібні для забезпечення виконання функцій громади; 4) відповідальність територіальної громади за ефективне використання, збереження і розвиток власних й закріплених об'єктів, земель, угідь.

Одним із першочергових завдань з управління діяльністю громади є формування ресурсної бази, визначення джерел надходжень фінансових коштів до місцевого бюджету, спеціальних позабюджетних фондів, до підприємств, розташованих на території громади. У Законі «Про місцеве самоврядування в Україні» визначається, що матеріальною і фінансовою основою місцевого самоврядування є рухоме і нерухоме майно, доходи місцевих бюджетів, позабюджетні цільові фонди та інші кошти, зокрема земля, природні ресурси, що є в комунальній власності територіальних громад сіл, селищ, міст, районів у містах, а також об'єкти їх спільної власності, що перебувають в управлінні районних і обласних рад [9]. До фінансових ресурсів територіальної громади належать такі елементи: власні кошти суб'єктів господарювання, що здійснюють комерційну діяльність у виробничій та невиробничій сферах; кошти кредитно–фінансових регіональних установ, їх філій у регіоні, а також філій фінансово–кредитних установ і тих, що функціонують у цьому регіоні, кошти громадських організацій, фондів, що займаються некомерційною діяльністю на території регіону; кошти населення, включаючи поточні грошові надходження і накопичення в різних формах; кошти місцевого бюджету [8, 21].

Протягом деякого часу приймалися загальнодержавні та місцеві програми соціально–економічного розвитку. Переважна більшість цих програм не була профінансована в повному обсязі. Причин цьому кілька: здійснення фінансування програм соціально–економічного розвитку села за залишковим принципом; низький рівень взаємозв'язку державних органів з кінцевими споживачами при розробці програм; безсистем–

ність та непрозорість процесів отримання і використання коштів, що зводить нанівець затрачені зусилля і ресурси.

Для формування і реалізації дієвих заходів з боку держави щодо розвитку сільських територій необхідно застосування трьох напрямів (джерел) фінансування розвитку сільських територій: державний бюджет, місцевий бюджет, Фонд розвитку сільських територій. Формування коштів державного бюджету для направлення їх на фінансування даних напрямів державної політики має здійснюватись за рахунок перерозподілу податкових надходжень, в тому числі частини сум податків, що сплачуються підприємствами, які діють на території сільських і селищних рад та інше. Із коштів державного бюджету доцільно здійснювати фінансування: загальнодержавних програм розвитку сільських територій; діяльності єдиного координаційно–управлінського органу в сфері розробки і реалізації державної політики розвитку сільських територій; загальнодержавних програм поширення сучасних комунікацій на сільські території; надання інформаційно–консультаційної допомоги сільським територіям та їх представникам; реалізації освітніх та пропагандистських програм і заходів, проведення навчання представників громад.

Місцевий бюджет повинен стати основним джерелом фінансування програм і проектів розвитку сільських територій. Наповнення місцевого бюджету має здійснюватись за рахунок: місцевих податків і зборів; частки загальнодержавних податків і зборів, що залишатимуться в місцевому бюджеті; добровільних внесків та пожертв суб'єктів господарювання, діючих на певній території, спонсорів, меценатів, вихідців з даної місцевості тощо. Кошти місцевого бюджету мають використовуватись на: утримання сільської ради; утримання та ремонт комунальних установ, споруд та комунікацій (водо–, газо–, тепло–, електропостачання, закладів зв'язку, освіти та культури тощо); утримання та ремонт місцевих доріг, пам'яток історії та архітектури, лісопаркового господарства, водоймищ тощо; фінансування програм та проектів розвитку територій; надання матеріальної допомоги окремим жителям у разі крайньої необхідності.

Найбільш цікавим та складним з точки зору впровадження в реаліях сьогодення є третє джерело фінансування розвитку сільських територій – Фонди розвитку сільських територій. Основними джерелами формування коштів

Фонду розвитку сільських територій можуть бути: надходження від диференційованого душевого чи дворового спеціального місцевого податку на розвиток території, що встановлюватиметься і розподілятиметься між місцевим бюджетом і Фондом розвитку сільської території за рішенням територіальної громади; надходження від запровадженого рішенням загальних зборів громади чи їх уповноважених представників збору до Фонду, який може бути добровільним або обов'язковим, диференційованим або фіксованим; внески суб'єктів господарювання; добровільні пожертви громадян; допомога спонсорів, меценатів, благодійних організацій тощо.

Висновки

Реальним шляхом реалізації завдання із розширення повноважень місцевих органів влади є створення нової фінансової основи місцевого самоврядування. В цілому ж, з урахуванням стану та проблем розвитку сільських територій та сучасних європейських традицій в цій сфері, фінансування управління розвитком сільських територій має здійснюватися із трьох джерел – державного бюджету, місцевого бюджету та Фондів розвитку сільських територій. Причому питома вага першого має істотно зменшитись.

Список використаних джерел

1. Вахович І. М. Фінансове забезпечення розвитку сільських територій / І. М. Вахович, В. Ю. Дорош, М. В. Андріюк // Економічні науки. Серія: Облік і фінанси. – 2013. – Вип. 10(5). – С. 31–37. – Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/j-pdf/ecnof_2013_10\(5\)_6.pdf](http://nbuv.gov.ua/j-pdf/ecnof_2013_10(5)_6.pdf)
2. Важинський Ф. А. Антикризове фінансове управління як економічна система / Ф. А. Важинський, А. В. Колодійчук // Науковий вісник НЛТУ України: зб. наук–техн. пр. – Львів: РВВ НЛТУ України, 2010. – Вип. 20.3. – С. 127–132.
3. Важинський Ф. А. Диверсифікація та кооперація розвитку сільських територій регіону / Ф. А. Важинський, А. В. Колодійчук, О. С. Молнар // Науковий вісник Ужгородського ун-ту. Серія: Економіка. – 2011. – Вип. 33, Ч. 3. – С. 125–129.
4. Важинський Ф. А. Механізм регулювання інвестиційної діяльності в регіоні / Ф. А. Важинський, А. В. Колодійчук // Науковий вісник НЛТУ України: зб. наук.–техн. праць. – 2010. – Вип. 20.7. – С. 138–143.
5. Важинський Ф. А. Сутність і значення соціально-економічного розвитку сільських територій / Ф. А. Ва-

жинський, А. В. Колодійчук // Науковий вісник НЛТУ України. – 2010. – Вип. 20.5. – С. 152–157.

6. Долішній І. М. Мотивація персоналу як об'єкт управління на підприємстві / І. М. Долішній, А. В. Колодійчук // Науковий вісник НЛТУ України. – 2010. – Вип. 20.5. – С. 211–216.

7. Колодійчук А. В. Сутність інновацій, структура та основні етапи інноваційного процесу / А. В. Колодійчук, В. М. Пісний, Ж. В. Семчук // Науковий вісник НЛТУ України: зб. наук.–техн. праць. – Львів: РВВ НЛТУ України. – 2009. – Вип. 19.9. – С. 191–196.

8. Погорілко В. Ф. Муніципальне право України: Підручник / В. Ф. Погорілко, М. О. Баймуратов, Ю. Ю. Бальций. – К: Правова єдність, 2009. – 720 с. Режим доступу: <http://194.44.152.155/elib/local/sk745766.pdf>

9. Про місцеве самоврядування: Закон України від 21 травня 1997 р. №280/97–вр. – К.: Парламентське видавництво, 1999. – 78 с.

References

1. Vakhovych, I. M., Dorosh, V. Yu., & Andriyuk, M. V. (2013). Finansove zabezpechennya rozvytku sil's'kykh terytoriy [Financial support for the development of rural areas]. In *Ekonomichni nauky. Seriya: Oblik i finansy* [Economics. Series: Accounting and Finance]: Vol. 10(5) (pp. 31–37). Retrieved from [http://nbuv.gov.ua/j-pdf/ecnof_2013_10\(5\)_6.pdf](http://nbuv.gov.ua/j-pdf/ecnof_2013_10(5)_6.pdf) [in Ukrainian].
2. Vazhynskyy, F. A., & Kolodiychuk, A. V. (2010). Antykryzove finansove upravlinnya yak ekonomichna systema [Anticrisis Financial Management as an Economic System]. In *Naukovyy visnyk NLTU Ukrayiny* [Scientific Bulletin of National Forestry University of Ukraine]: Vol. 20.3 (pp. 127–132). [in Ukrainian].
3. Vazhynskyy, F. A., Kolodiychuk, A. V., & Molnar, O. S. (2011). In *Naukovyy visnyk Uzhhorods'koho universytetu. Seriya: Ekonomika* [Scientific Bulletin of Uzhhorod University. Series: Economics]: Vol. 33 (3) (pp. 125–129). [in Ukrainian].
4. Vazhynskyy, F. A., & Kolodiychuk, A. V. (2010). Mekhanizm rehulyuvannya investytsiynoyi diyal'nosti v rehioni [Mechanism for regulation of investment activity in the region]. In *Naukovyy visnyk NLTU Ukrayiny* [Scientific Bulletin of National Forestry University of Ukraine]: Vol. 20.7 (pp. 138–143). [in Ukrainian].
5. Vazhynskyy, F. A., & Kolodiychuk, A. V. (2010). Sutnist' i znachennya sotsial'no-ekonomichnoho rozvytku sil's'kykh terytoriy [Essence and importance of socio-economic development of rural territories]. In *Naukovyy visnyk NLTU Ukrayiny* [Scientific Bulletin of

National Forestry University of Ukraine]: Vol. 20.5 (pp. 152–157). [in Ukrainian].

6. Dolishniy, I. M., & Kolodiychuk A. V. (2010). Motyvatsiya personalu yak ob'ekt upravlinnya na pidpryyemstvi [Motivation of the personnel as an object of management in the enterprise]. In Naukovyy visnyk NLTU Ukrayiny [Scientific Bulletin of National Forestry University of Ukraine]: Vol. 20.5 (pp. 211–216). [in Ukrainian].

7. Kolodiychuk, A. V., Pisnyy V. M., & Semchuk Zh. V. (2009). Sutnist' innovatsiy, struktura ta osnovni etapy innovatsiynoho protsesu [The essence of innovation, the structure and the main stages of the innovation process]. In Naukovyy visnyk NLTU Ukrayiny [Scientific Bulletin of National Forestry University of Ukraine]: Vol. 19.9 (pp. 191–196). [in Ukrainian].

8. Pohorilko, V. F., Baymuratov, M. O., Baltsy, Yu. Yu. (2009). Munitsypal'ne pravo Ukrayiny [Municipal Law of Ukraine]: Textbook. Retrieved from <http://194.44.152.155/elib/local/sk745766.pdf> [in Ukrainian].

9. Pro mistseve samovryaduvannya [On Local Self-Government] (1999): Law of Ukraine, adopted on 1997, May 21, 280/97–vr. Supreme Council of Ukraine. Kyiv: Parliamentary Publishing House. [in Ukrainian].

Дані про авторів

Федір Анатолійович Важинський,

к. е. н., старший науковий співробітник, ДУ Інститут регіональних досліджень ім. М.І. Долишнього НАН України

e-mail: Kaf-et@uzhnu.edu.ua

Колодійчук А.В.

к.е.н., доцент, Ужгородський торговельно-економічний інститут Київського національного торговельно-економічного університету

e-mail: info@utei-knteu.org.ua

Данные об авторах

Федор Анатольевич Важинский,

к. э. н., старший научный сотрудник, ГУ Институт региональных исследований им. М.И. Долишнего НАН Украины

e-mail: Kaf-et@uzhnu.edu.ua

Колодийчук А.В.,

к.э.н., доцент, Ужгородский торговельно-экономический институт Киевского национального торговельно-экономического университета

e-mail: info@utei-knteu.org.ua

Data about the authors

Fedir Vazhynskyy,

Ph.D., Senior Researcher, SI «Institute of Regional Research n.a. M. I. Dolishniy of the NAS of Ukraine»

e-mail: Kaf-et@uzhnu.edu.ua

A.V. Kolodiychuk,

PhD, Associate Professor of Uzhgorod Trade and Economic Institute of the Kyiv National Trade and Economic University

e-mail: info@utei-knteu.org.ua

УДК 331.5:314.17

DOI 10.5281/zenodo.2556260

БОНАР Н.Р.

Демографічна складова трудоворесурсної безпеки України: ключові загрози

Предметом дослідження є теоретико – методичні, наукові та прикладні положення забезпечення трудоворесурсної безпеки.

Метою дослідження є наукове обґрунтування теоретико–методичних положень щодо забезпечення трудоворесурсної безпеки шляхом визначення ключових загроз для її демографічної складової.

Методи дослідження. В роботі використано системний підхід, у межах якого застосовано методи: індукції та дедукції, порівняння і систематизації – при дослідженні сутнісних характеристик та еволюції базових понять дослідження; аналізу і синтезу – для характеристики демографічних процесів; прикладної статистики, динамічного і структурного аналізу – для визначення та характеристики впливу ключових загроз.

Результати роботи. Шляхом узагальнення офіційних статистичних даних та наукового доробку визначено та охарактеризовано загрози, дія яких має найбільш суттєвий вплив на трудоворесурсну безпеку України.

Галузь застосування результатів. Вирішення проблем забезпечення трудоворесурсної безпеки